Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

10. juni 2021 *

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – produktansvar – direktiv 85/374/EØF – artikel 2 – begrebet »defekt produkt« – eksemplar af en trykt avis, der indeholder et urigtigt sundhedsråd – udelukkelse fra anvendelsesområdet«

I sag C-65/20,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) ved afgørelse af 21. januar 2020, indgået til Domstolen den 7. februar 2020, i sagen

VI

mod

KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, og dommerne L. Bay Larsen, C. Toader (refererende dommer), M. Safjan og N. Jääskinen,

generaladvokat: G. Hogan,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG ved Rechtsanwalt S. Korn,

– den tyske regering ved J. Möller, M. Hellmann og U. Bartl, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved A.C. Becker og G. Gattinara, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 15. april 2021,

afsagt følgende

* Processprog: tysk.

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2 i Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar (EFT 1985, L 210, s. 29), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/34/EF af 10. maj 1999 (EFT 1999, L 141, s. 20) (herefter »direktiv 85/374«), sammenholdt med dette direktivs artikel 1 og 6.

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem VI, der er østrigsk statsborger, og KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, der er en pressevirksomhed med hjemsted i Østrig, vedrørende VI's påstand om erstatning for legemsbeskadigelse forårsaget af iagttagelsen af et urigtigt sundhedsråd offentliggjort i en avis, som denne virksomhed udgiver.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Anden til fjerde, sjette og syvende betragtning til direktiv 85/374 har følgende ordlyd:

»[K]un hvis der pålægges producenten et objektivt ansvar, opnås en hensigtsmæssig løsning på det problem, som er karakteristisk for nutidens stadige tekniske udvikling, og som består i at foretage en rimelig placering af ansvaret for de risici, som den moderne tekniske produktion indebærer.

[A]nsvaret omfatter kun industrielt fremstillet løsøre; derfor forekommer det hensigtsmæssigt ikke at medtage ansvar for landbrugsvarer og produkter hidrørende fra jagt, undtagen når sådanne produkter har gennemgået en forarbejdning af industriel karakter, som kan forårsage en defekt ved produkterne; ansvaret i henhold til dette direktiv skal gælde også for produkter, der anvendes ved opførelse af bygninger, eller som indgår i disse.

beskyttelsen af forbrugerne gør det nødvendigt at enhver, der har andel i produktionsprocessen, skal kunne gøres ansvarlig, for så vidt som et færdigt produkt eller et delprodukt af et sådant eller et leveret materiale lider af en defekt; […]

[…]

[F]or at beskytte en person og hans ejendom skal der ved afgørelsen af, om et produkt lider af en defekt, ikke lægges vægt på, om produktet mangler brugsegnethed, men derimod på, om det ikke frembyder den sikkerhed, som forbrugerne kan gøre krav på; ved vurderingen heraf skal der ses bort fra enhver fejlagtig anvendelse af produktet, der under de givne omstændigheder må anses for ufornuftig.

[E]n retfærdig risikofordeling mellem en skadelidt og en producent må indebære, at en producent skal kunne friholde sig for ansvar, såfremt han beviser, at der foreligger forhold, der fritager ham for ansvar.«

4 Dette direktivs artikel 1 har følgende ordlyd:

»En producent er ansvarlig for skade, der forårsages af en defekt ved hans produkt.«

5 Det nævnte direktivs artikel 2 er affattet således:

»Ved anvendelsen af dette direktiv forstås ved udtrykket »produkt« enhver løsøregenstand, selv om genstanden indgår som en bestanddel i en anden løsøregenstand eller i en fast ejendom. Udtrykket »produkt« omfatter tillige elektricitet.«

6 Direktivets artikel 3, stk. 1, fastsætter:

»Ved »producent« forstås fabrikanten af et færdigt produkt, producenten af en råvare eller fabrikanten af et delprodukt samt enhver person, der ved at anbringe sit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent.«

7 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 85/374 bestemmer:

»Et produkt lider af en defekt, når det ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes under hensyntagen til alle omstændigheder, navnlig

a) produktets præsentation

b) den anvendelse af produktet, som med rimelighed kan forventes

c) tidspunktet, hvor produktet er bragt i omsætning«

Østrigsk ret

8 Produkthaftungsgesetz (lov om produktansvar, BGBl. 99/1988) i den affattelse, der følger af ændringen offentliggjort i BGBl. I, 98/2001, (herefter »lov om produktansvar«), gennemførte direktiv 85/374 i østrigsk ret.

9 § 1, stk. 1, i lov om produktansvar har følgende ordlyd:

»Såfremt en person afgår ved døden eller lider skade på legeme eller sundhed, eller en fysisk genstand, som ikke er produktet, beskadiges, som følge af at et produkt lider af en defekt, er følgende personer ansvarlige for skaden

1. den erhvervsdrivende, der fremstiller produktet og har bragt det i omsætning,

[…]«

10 Denne lovs § 3 bestemmer:

»Som producent […] anses den, som har fremstillet det færdige produkt, en råvare eller et delprodukt, samt enhver, der ved at anbringe sit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent.«

11 Nævnte lovs § 4 fastsætter:

»Ved et produkt forstås enhver fysisk løsøregenstand, også selv om genstanden er del af en anden løsøregenstand eller er forbundet med en fast ejendom, herunder energi.«

12 Lovens § 5, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Et produkt lider af en defekt, når det ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes under hensyntagen til alle omstændigheder, navnlig

1. produktets præsentation

2. den anvendelse af produktet, som med rimelighed kan forventes

3. tidspunktet, hvor produktet er bragt i omsætning.

[…]«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

13 KRONE – Verlag er medieindehaver og udgiver af den regionale udgave af avisen *Kronen-Zeitung*.

14 Den 31. december 2016 offentliggjorde KRONE-Verlag i sektionen »Østrig« under rubrikken »Hing'schaut und g'sund g'lebt« (»Se her og lev sundt«) en artikel om fordelene ved omslag af revet peberrod. Denne artikel var underskrevet af en person, der er medlem af en religiøs orden, *Kräuterpfarrer Benedikt*, som i sin egenskab af ekspert på området for urtelægekunst giver gratis råd i en klumme, der dagligt offentliggøres i denne avis.

15 Artiklen havde følgende tekst:

»Lindring af gigtsmerter

Friskrevet peberrod kan bidrage til at mindske de smerter, der optræder i forbindelse med gigt. De berørte områder gnides først med en fedtholdig planteolie eller med svinefedt, inden man lægger den revne peberrod på og trykker den fast. Man kan uden videre lade dette omslag forblive på stedet i to til fem timer, inden man fjerner det igen. Det har en god drænende virkning.«

16 Den varighed på to til fem timer, der er anført i artiklen, for anvendelse af omslaget, var imidlertid ukorrekt, idet udtrykket »timer« var blevet anvendt i stedet for udtrykket »minutter«.

17 Den 31. december 2016 anvendte sagsøgeren i hovedsagen dette omslag på sin ankel i ca. tre timer, idet hun stolede på den i artiklen angivne behandlingstid, og tog det først af, da hun havde fået stærke smerter som følge af en toksisk hudreaktion.

18 Sagsøgeren i hovedsagen har nedlagt påstand om, at KRONE – Verlag tilpligtes at betale hende 4 400 EUR i erstatning for den lidte fysiske skade, og at forlaget pålægges ansvaret for alle aktuelle og fremtidige skadevirkninger som følge af hændelsen den 31. december 2016.

19 Eftersom virksomheden blev frifundet i første instans, har sagsøgeren i hovedsagen iværksat appel for den forelæggende ret.

20 Denne ret har præciseret, at den tvist, der verserer for den, rejser spørgsmålet, om en presseredaktør eller avisejer i medfør af direktiv 85/374 kan pålægges ansvar for skadevirkningerne af urigtige oplysninger i en artikel, hvis offentliggørelse de har tilladt.

21 Nævnte ret har anført, at en del af retslæren begrænser pålæggelsen af produktansvar hvad angår oplysningsmedier til de skader, som forårsages af mediet som sådan, navnlig ved en bogs giftige indbinding eller giftige trykfarve. Produktansvaret skal ifølge denne del af retslæren afgrænses til et

ansvar for faren ved genstanden og ikke for råd, eftersom intellektuelle tjenesteydelser ikke kan kvalificeres som et »produkt« som omhandlet i artikel 2 i direktiv 85/374. Såfremt begrebet »produkt« fortolkes så bredt, vil anvendelsesområdet for dette direktiv, som fastsætter producentens objektive ansvar, blive udvidet til at omfatte enhver skriftlig fremsættelse af alle former for idéer. Oplysninger bør udelukkes fra nævnte direktivs anvendelsesområde, eftersom det ville være vilkårligt at knytte produktansvaret til den omstændighed, at oplysningen er blevet optaget i et fysisk medie.

22 Den forelæggende ret har anført, at en anden del af retslæren ønsker at udvide anvendelsesområdet for dette ansvar til tilfælde, hvor skaden skyldes en defekt intellektuel tjenesteydelse. En »producent«, som er ansvarlig for skade, der forårsages af en defekt ved vedkommendes produkt, skulle omfatte redaktøren, forfatteren og trykkeriet. Ifølge denne del af retslæren skal forfattere til bøger, medieejere eller redaktører kunne ifalde ansvar i henhold til direktiv 85/374 som følge af indholdet af det trykte værk, eftersom værket netop købes på grund af sit indhold. Forbrugerens forventninger til et sådan produkt er således ikke begrænset til det trykte værk som genstand, men vedrører ligeledes selve værkets indhold.

23 På denne baggrund har Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 2 [i direktiv 85/374], sammenholdt med [dette direktivs] artikel 1 og 6, […] fortolkes således, at også et fysisk eksemplar af et dagblad, som indeholder et fagligt ukorrekt sundhedstip, der forårsager skade på helbredet, hvis det følges, skal anses for et (defekt) produkt?«

Om det præjudicielle spørgsmål

24 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere oplyst, om artikel 2 i direktiv 85/374, sammenholdt med direktivets artikel 1 og 6, skal fortolkes således, at et eksemplar af en trykt avis, som ved omtale af et paramedicinsk emne giver et urigtigt sundhedsråd vedrørende anvendelsen af en plante, hvis efterlevelse har påført en læser af denne avisen fysisk skade, udgør et »defekt produkt« som omhandlet i disse bestemmelser.

25 Det skal indledningsvis bemærkes, at med hensyn til fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse skal der i henhold til fast retspraksis ikke blot tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af. En EU-retlig bestemmelses tilblivelseshistorie kan ligeledes give relevante elementer med henblik på dens fortolkning (dom af 9.10.2019, BGL BNP Paribas, C-548/18, EU:C:2019:848, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).

26 Ifølge artikel 2 i direktiv 85/374 forstås ved udtrykket »produkt« enhver løsøregenstand, selv om genstanden indgår som en bestanddel i en anden løsøregenstand eller i en fast ejendom, og ligeledes elektricitet.

27 Det følger af ordlyden af denne artikel, at tjenesteydelser ikke henhører under dette direktivs anvendelsesområde.

28 Denne fortolkning af artikel 2 i direktiv 85/374 bekræftes af direktivets opbygning. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at begrebet »produkt« som omhandlet i denne artikel defineres i den overordnede sammenhæng for producentens ansvar for skade forårsaget af en defekt ved vedkommendes produkter.

29 Som det ses af tredje betragtning til nævnte direktiv, kan den heri fastsatte ansvarsordning kun finde anvendelse på løsøregenstande, som har gennemgået en forarbejdning af industriel karakter, eller løsøregenstande, som anvendes ved opførelse af bygninger, eller som indgår i disse.

30 Som det anføres i fjerde betragtning til dette direktiv, gør forbrugerbeskyttelsen det nødvendigt, at enhver, der har andel i produktionsprocessen, skal kunne gøres ansvarlig, for så vidt som et færdigt produkt eller et delprodukt af et sådant eller et leveret materiale lider af en defekt.

31 I denne sammenhæng fastsætter artikel 1 i direktiv 85/374, sammenholdt med anden betragtning til dette direktiv, princippet om et objektivt ansvar for en »producent«, som i direktivets artikel 3 defineres som fabrikanten af et færdigt produkt, producenten af en råvare eller fabrikanten af et delprodukt, samt enhver person, der ved at anbringe sit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent, for en skade, der forårsages af en defekt ved den pågældendes produkt.

32 Det følger af ovenstående betragtninger, at tjenesteydelser ikke er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 85/374. For at besvare den forelæggende rets spørgsmål skal det undersøges, om et sundhedsråd, som af natur udgør en tjenesteydelse, når det indføres i en fysisk løsøregenstand, i det foreliggende tilfælde en trykt avis, kan betyde, at selve avisen får en defekt karakter, fordi rådet har vist sig at være urigtigt.

33 Et produkt lider af en defekt som omhandlet i direktivets artikel 6, når det ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes under hensyntagen til alle omstændigheder, navnlig produktets præsentation, anvendelsen af produktet og tidspunktet, hvor produktet er bragt i omsætning. I overensstemmelse med sjette betragtning til dette direktiv skal denne vurdering foretages med hensyn til, hvad forbrugerne kan gøre krav på (dom af 5.3.2015, Boston Scientific Medizintechnik, C-503/13 og C-504/13, EU:C:2015:148, præmis 37).

34 Den sikkerhed, der berettiget kan forventes i henhold til denne bestemmelse, bør således vurderes under hensyn til bl.a. det omhandlede produkts formål, kendetegn og objektive egenskaber samt de særlige forhold, der gør sig gældende hos de brugere, som dette produkt er tiltænkt (dom af 5.3.2015, Boston Scientific Medizintechnik, C-503/13 og C-504/13, EU:C:2015:148, præmis 38).

35 Som generaladvokaten har anført i punkt 29 i forslaget til afgørelse, afgøres spørgsmålet, om et produkt lider af en defekt, af en række forhold, som er uadskilleligt forbundet med selve produktet, og som bl.a. vedrører dets præsentation og anvendelse samt det tidspunkt, hvor det blev bragt i omsætning.

36 I det foreliggende tilfælde skal det bemærkes, at den pågældende tjenesteydelse, dvs. et urigtigt råd, ikke vedrører den trykte avis, som er dens medium. Denne tjenesteydelse vedrører navnlig hverken præsentationen eller anvendelsen af avisen. Nævnte tjenesteydelse er således ikke en del af de forhold, som er adskilleligt forbundet med den trykte avis, og som i sig selv gør det muligt at vurdere, om dette produkt lider af en defekt.

37 Den omstændighed, at der ikke forefindes bestemmelser i direktiv 85/374 om muligheden for at ifalde produktansvar for skader forårsaget af en tjenesteydelse, hvis produkt blot er det fysiske medium, er endvidere udtryk for EU-lovgivers ønske. Afgrænsningen af dette direktivs anvendelsesområde, der er fastsat af EU-lovgiver, er slutresultatet af en kompliceret afvejning af bl.a. disse forskellige interesser (jf. i denne retning dom af 21.12.2011, Dutrueux, C-495/10, EU:C:2011:869, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

38 Følgelig er tjenesteyderes ansvar og ansvaret for fabrikanter af færdige produkter to forskellige ansvarsordninger, idet tjenesteyderes aktiviteter ikke sidestilles med aktiviteten hos producenter, importører og leverandører (jf. i denne retning dom af 21.12.2011, Dutrueux, C-495/10, EU:C:2011:869, præmis 32 og 33). Som det ligeledes fremgår af forslag til Rådets direktiv om tjenesteydelsesansvar KOM(90) 482 endelig udg. (EFT 1991, C 12, s. 8), som Kommissionen fremsatte den 9. november 1990, skulle tjenesteyderens ansvar, henset til de særlige egenskaber ved tjenesteydelser, nemlig være genstand for særskilt lovgivning.

39 Et urigtigt sundhedsråd, som offentliggøres i en trykt avis, og som vedrører anvendelsen af en anden fysisk ting, falder dermed uden for anvendelsesområdet for direktiv 85/374 og kan ikke betyde, at denne avis lider af en defekt, og at »producenten«, uanset om det er avisens redaktør eller trykkeri eller artiklens forfatter, ifalder et objektivt ansvar i henhold til dette direktiv.

40 Såfremt sådanne råd skulle henhøre under anvendelsesområdet for direktiv 85/374, ville det ikke alene betyde, at EU-lovgivers sondring mellem produkter og tjenesteydelser ikke ville blive foretaget, og at sidstnævnte ville blive udelukket fra dette direktivs anvendelsesområde, men ligeledes at avisredaktører kunne ifalde et objektivt ansvar eller et ansvar med begrænset mulighed for at fritages for dette ansvar. En sådan følge ville skade formålet med at sikre en retfærdig risikofordeling mellem en skadelidt og en producent, som det anføres i syvende betragtning til nævnte direktiv.

41 Det skal ligeledes præciseres, som Kommissionen har anført i sine skriftlige bemærkninger, at selv om det objektive produktansvar, der er fastsat i direktiv 85/374, ikke finder anvendelse på en sag som den af hovedsagen omhandlede, kan andre ordninger vedrørende ansvar i og uden for kontraktforhold, der hviler på et andet grundlag, såsom garantien mod skjulte mangler eller culpa, finde anvendelse (jf. analogt dom af 25.4.2002, González Sánchez, C-183/00, EU:C:2002:255, præmis 31).

42 Henset til samtlige disse betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 2 i direktiv 85/374, sammenholdt med direktivets artikel 1 og 6, skal fortolkes således, at et eksemplar af en trykt avis, som ved omtale af et paramedicinsk emne giver et urigtigt sundhedsråd vedrørende anvendelsen af en plante, hvis efterlevelse har forårsaget skade på helbredet hos en læser af denne avis, ikke udgør et »defekt produkt« som omhandlet i disse bestemmelser.

Sagsomkostninger

43 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 2 i Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/34/EF af 10. maj 1999, sammenholdt med direktivets artikel 1 og 6, som ændret ved direktiv 1999/34, skal fortolkes således, at et eksemplar af en trykt avis, som ved omtale af et paramedicinsk emne giver et urigtigt sundhedsråd vedrørende anvendelsen af en plante, hvis efterlevelse har forårsaget skade på helbredet hos en læser af denne avis, ikke udgør et »defekt produkt« som omhandlet i disse bestemmelser.

Underskrifter